

Högskolan: Övergripande frågor och organisationsfrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet 46 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2005 och 1 (ett) motionsyrkande från den allmänna motionstiden 2004. De behandlade yrkandena tar bl.a. upp olika frågor som rör lärosätenas självständighet, fristående högskolor i stiftelseform, den högre utbildningens uppgift och inriktning, social snedrekrytering, jämställdhet, planerings- och styrsystem, treterminssystem, lärarnas pedagogiska skicklighet och distansutbildning.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till tidigare ställningstaganden, gällande regelverk och pågående beredningsarbete. Därutöver föreslår utskottet, i ett utskottsinitiativ, att sjukhusfysikerutbildningen förlängs från 4,5 år till 5 år. Vidare föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens lagförslag om vissa följdändringar i lagen (1982:764) om vissa anställningar som läkare vid upplåtna enheter, m.m. och i lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan som på grund av förbiseende inte kommit att ingå i utskottets förslag till beslut med anledning av regeringens proposition 2004/05:162 Ny värld – ny högskola.

I betänkandet finns sex gemensamma reservationer från Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet (Allians för Sverige). Därutöver finns reservationer från ett eller flera av dessa partier samt en reservation vardera från Socialdemokraterna respektive Vänsterpartiet. Särskilda yttranden har lämnats av Vänsterpartiet samt av en ledamot (fp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Utskottets överväganden	7
Lärosätenas självständighet	7
Fristående högskolor i stiftelseform m.m.	9
Den högre utbildningens uppgift och inriktning	10
Social snedrekrytering	12
Jämställdhet	13
Planerings- och styrsystem m.m.	15
Treterminssystem	17
Lärarnas pedagogiska skicklighet m.m.	18
Distansutbildning	20
Övriga frågor	20
Andra motionsyrkanden	22
Sjukhusfysikerexamen	23
Vissa lagförslag	24
Reservationer	25
1. Lärosätenas självständighet, punkt 1 (m, fp, kd, c)	25
2. Fristående högskolor i stiftelseform, punkt 2 (m, fp, kd, c)	25
3. Andra organisatoriska former, punkt 3 (m)	26
4. Den högre utbildningens uppgift och inriktning, punkt 4 (m, fp, kd, c)	26
5. Utbildning i företagande och entreprenörskap, punkt 5 (kd)	27
6. Social snedrekrytering, punkt 6 (v)	28
7. Jämställdhet, punkt 7 (m, fp, kd, c)	28
8. Jämställdhetsplaner m.m., punkt 8 (kd)	29
9. Kvaliteten i den högre utbildningen, punkt 9 (m, fp, kd, c)	29
10. Anpassning av utbildningssystemet till arbetsmarknaden, punkt 10 (c)	30
11. Handläggning av ansökan om vetenskapsområden, punkt 11 (m, fp, kd, c)	31
12. Hänsyn till tillgången på bostäder vid fördelning av utbildningsplatser, punkt 12 (kd)	31
13. Högre utbildningspremie, punkt 13 (m, fp, kd)	32
14. Treterminssystem, punkt 14 (fp, kd, c)	32
15. Lärarnas pedagogiska skicklighet m.m., punkt 15 (fp)	33
16. Lärarnas pedagogiska skicklighet m.m., punkt 15 (kd)	33
17. Omfattningen av den lärarledda undervisningen, punkt 16 (kd)	34
18. Distansutbildning, punkt 17 (kd, c)	34
19. Sjukhusfysikerexamen, punkt 20 (s)	35
Särskilda yttranden	36
1. Distansutbildning (v)	36
2. Lunds universitets historiska museum (fp)	36
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	38
Propositionen	38

Motion från allmänna motionstiden hösten 2004	38
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	38
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	43

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lärosätenas självständighet

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub201, 2005/06:Ub212 yrkande 2, 2005/06:Ub265 yrkande 1, 2005/06:Ub314 yrkande 4, 2005/06:Ub347 yrkande 7 och 2005/06:Ub401.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. Fristående högskolor i stiftelseform

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub265 yrkande 2, 2005/06:Ub347 yrkande 12 och 2005/06:Ub557 yrkandena 16 och 17.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

3. Andra organisatoriska former

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub325 yrkande 3.

Reservation 3 (m)

4. Den högre utbildningens uppgift och inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub347 yrkandena 2 och 4 samt 2005/06:Ub557 yrkandena 1, 3 och 4.

Reservation 4 (m, fp, kd, c)

5. Utbildning i företagande och entreprenörskap

Riksdagen avslår motion 2005/06:N480 yrkande 29.

Reservation 5 (kd)

6. Social snedrekrytering

Riksdagen avslår motion 2005/06:Kr331 yrkande 6.

Reservation 6 (v)

7. Jämställdhet

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub347 yrkande 5.

Reservation 7 (m, fp, kd, c)

8. Jämställdhetsplaner m.m.

Riksdagen avslår motion 2005/06:A370 yrkandena 23 och 25.

Reservation 8 (kd)

9. Kvaliteten i den högre utbildningen

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub347 yrkandena 1 och 8 samt 2005/06:Ub391 yrkande 1.

Reservation 9 (m, fp, kd, c)

10. Anpassning av utbildningssystemet till arbetsmarknaden

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub395 yrkande 2 och 2005/06:A309 yrkande 7.

Reservation 10 (c)

11. Handläggning av ansökan om vetenskapsområden

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub208 och 2005/06:Ub391 yrkande 4.

Reservation 11 (m, fp, kd, c)

12. Hänsyn till tillgången på bostäder vid fördelning av utbildningsplatser

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sk460 yrkande 4 och 2005/06:Ub588 yrkande 10.

Reservation 12 (kd)

13. Högre utbildningspremie

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub290 yrkande 1.

Reservation 13 (m, fp, kd)

14. Treterminssystem

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub427 yrkande 5 och 2005/06:Ub557 yrkande 15.

Reservation 14 (fp, kd, c)

15. Lärarnas pedagogiska skicklighet m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub427 yrkande 7 och 2005/06:Ub557 yrkandena 6 och 7.

Reservation 15 (fp)

Reservation 16 (kd)

16. Omfattningen av den lärarledda undervisningen

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub557 yrkande 5.

Reservation 17 (kd)

17. Distansutbildning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub557 yrkande 13 och 2005/06:N304 yrkande 4.

Reservation 18 (kd, c)

18. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:K339 yrkande 2, 2005/06:Ub268, 2005/06:Ub307, 2005/06:Ub348 och 2005/06:Ub457.

19. Andra motionsyrkanden

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub391 yrkande 14, 2005/06:Ub438 och 2005/06:N380 yrkande 6.

20. Sjukhusfysikerexamen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört i fråga om förlängning av sjukhusfysikerutbildningen.

Reservation 19 (s)

21. Vissa lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1982:764) om vissa anställningar som läkare vid upplåtna enheter, m.m.,
2. lag om ändring i lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:162 punkterna 6 och 7, båda i denna del.

Stockholm den 6 april 2006

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Ulf Nilsson (fp), Majléne Westerlund Panke (s), Sten Tolgfors (m), Agneta Lundberg (s), Nils-Erik Söderqvist (s), Louise Malmström (s), Margareta Pålsson (m), Sören Wibe (s), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Mikael Damberg (s), Peter Danielsson (m), Christer Adelsbo (s), Mikaela Valtersson (mp) och Torsten Lindström (kd).

Utskottets överväganden

Lärosätenas självständighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om lärosätenas självständighet.

Jämför reservation 1 (m, fp, kd, c).

Motionerna

Sex motioner tar upp frågor om lärosätenas självständighet.

Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet (Allians för Sverige) anför i motion 2005/06:Ub347 yrkande 7 att regeringens direkta inflytande över tillsättningen av högskolestyrelserna skall avskaffas. Ordföranden och ledamöterna skall i stället utses av lärosätena själva. Vidare skall det finnas allmänföreträdare bland styrelseledamöterna, med bakgrund i politiken, näringslivet eller med någon annan kompetens. Även allmänföreträdarna skall utses av lärosätena. Rektor skall kunna vara ordförande i styrelsen.

Också i motion 2005/06:Ub212 (kd, m, fp, c) yrkande 2 pläderas för att regeringens utnämningssmakt i fråga om högskolestyrelserna skall avskaffas.

I motion 2005/06:Ub201 (m) anføres att det inte bör finnas några politiker i högskolestyrelserna, utan i stället exempelvis företrädare för näringslivet. Styrelsens ordförande bör enligt motionären hämtas från det län där lärosätet ligger.

I motion 2005/06:Ub265 (m) yrkande 1 efterfrågas minskat politiskt inflytande över lärosätenas styrelser. Vidare framförs att rektorn åter skall vara ordförande i styrelsen.

I motion 2005/06:Ub401 (kd) påtalas behovet av att bredda rekryteringsbasen till lärosätenas styrelser, förslagsvis med personer från näringslivet och som kommer från länet.

I motion 2005/06:Ub314 (fp) yrkande 4 begärs att det akademiska självstyret skall återupprättas, vilket till att börja med skall ske genom en försöksverksamhet med denna inriktning vid Högskolan på Gotland.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Den nu gällande ordningen att regeringen utser flertalet av ledamöterna i högskolestyrelsen infördes 1993 i högskolelagen (1992:1434) på initiativ av den dåvarande regeringen (prop. 1992/93:1, bet. 1992/93:UbU3, rskr. 1992/93:103). Då infördes i lagen även en anvisning om de kvalifikationer

som de av regeringen utsedda ledamöterna borde ha, nämligen att det borde vara personer med bakgrund i sådan verksamhet som är av betydelse för högskolans utbildnings- eller forskningsuppdrag. Anvisningen togs på förslag av regeringen i proposition 1996/97:141 (bet. 1997/98:UbU3, rskr. 1997/98:12) bort ur högskolelagen 1998 med hänvisning till att den bedömdes som överflödigt. Att regeringen, när den utser styrelsens ledamöter, skall välja personer med bakgrund i sådan verksamhet som är av betydelse för högskolans utbildnings- eller forskningsuppdrag ligger i sakens natur, anfördes i propositionen. Utskottets bedömning är, precis som vid tidigare behandling av motsvarande yrkanden (bet. 2004/05:UbU12 s. 17) att det också är på det sätt som anges i propositionen som regeringen brukar göra när ledamöter i högskolestyrelserna utses.

Rektor utses av regeringen efter förslag av högskolestyrelsen. Innan styrelsen lämnar sitt förslag skall den höra lärarna, övriga anställda och studenterna på det sätt som styrelsen har bestämt. Denna ordning – som regleras i 2 kap. högskoleförförordningen (1993:100) – infördes 1998; dessförinnan var det föreskrivet att en valförsamling med viss sammansättning skulle höras innan styrelsen lämnade sitt förslag till regeringen. Utskottet upprepar här sin tidigare ståndpunkt att det inte finns någon anledning för riksdagen att begära ändring av sättet att utse rektorer i högskolan.

Ändringar i 2 kap. 4 § högskolelagen och följdändringar i högskoleförförordningen som trädde i kraft 1998 innebär att regeringen utser ordförande i styrelsen och att denne inte bör vara anställd vid den skola som uppdraget avser. Bakgrunden till förändringen var att regeringen ansåg att en kvalificerad och erfaren extern ordförande skulle kunna tillföra arbetet i högskolestyrelsen mycket i form av kunskaper, erfarenheter och kontakter. Om ordföranden hämtas utifrån markeras också tydligare skillnaden mellan å ena sidan styrelsens uppdrag att ansvara för de mer långsiktiga, strategiska frågorna och å andra sidan rektors uppdrag som högskolans chef och ansvarig för den direkta verksamheten och driften av högskolan. Det var enligt regeringen rimligt att styrelsens dagordning bestäms av en person som har sin huvudsakliga verksamhet utanför högskolan (prop. 1996/97:141 s. 20 och bet. 1997/98:UbU3 s. 10 f.). De för ändringarna angivna skälen är enligt utskottets förmenande allttjämt giltiga. Dessa ändringar är enligt utskottets mening viktiga delar i formandet av en öppen högskola. Utskottet anser inte att det finns behov av någon försöksverksamhet i akademiskt självstyre vid Högskolan på Gotland.

Fristående högskolor i stiftelseform m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om fler fristående högskolor i stiftelseform och andra organisatoriska former än stiftelseformen.

Jämför reservationerna 2 (m, fp, kd, c) och 3 (m).

Motionerna

Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet (Allians för Sverige) anför i motion 2005/06:Ub347 yrkande 12 att fler högskolor bör kunna bli **fristående stiftelser**. Motionärerna framhåller att utvecklingen av de högskolor som blivit fristående stiftelser har varit god.

Kristdemokraterna begär i motion 2005/06:Ub557 att regeringen aktivt bör pröva vilka högskolor som kan vara lämpliga att driva i stiftelseform (yrkande 16) och framhåller att det är viktigt att ha olika driftsformer för högskolor samt att såväl statliga som fristående högskolor har likvärdiga villkor (yrkande 17). Enligt motionärerna har regeringen traditionellt sett missgynnat icke-statliga högskolor.

I motion 2005/06:Ub265 (m) yrkande 2 anförs att högskolorna och universiteten bör göras om till självständiga stiftelser.

Moderaterna anser i motion 2005/06:Ub325 yrkande 3 att det i framtiden finns anledning att utöver stiftelseformen även pröva **andra organisatoriska former** för universitet och högskolor, detta i syfte att gynna såväl den akademiska friheten som utbildning och forskning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Liksom när motsvarande yrkanden om fler **fristående högskolor i stiftelseform** behandlades under förra riksmötet (bet. 2004/05:UbU1 s. 72) och tidigare anser utskottet att det inte finns någon anledning att avsätta medel från statsbudgeten för att bilda nya stiftelser för högskoleverksamhet. Det finns enligt utskottets uppfattning redan i dag en betydande mångfald i utbudet av forskning och utbildning i den svenska högskolan och stort utrymme för lärosätena att själva välja hur de vill utveckla verksamheten. Någon omvandling av ytterligare högskolor till stiftelser behövs inte för detta.

Utskottet behandlade även ett liknande yrkande om **andra organisatoriska former** än stiftelseformen för fristående högskolor under det föregående riksmötet (bet. 2004/05:UbU12 s. 17). Motionen avslogs med hänvisning till att det enligt utskottets uppfattning inte fanns något behov av att hitta nya organisatoriska former för fristående högskolor. Forskningens frihet är fastslagen i högskolelagen som gäller hela det offentligt

drivna högskoleväsendet. Därtill menade utskottet att det är goda förhållanden för de statliga lärosätena som betyder mest för att gynna utbildningen och forskningen i Sverige. Utskottet vidhåller även nu sin tidigare inställning i frågan.

Den högre utbildningens uppgift och inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om den högre utbildningens uppgift och inriktning och utbildning i företagande och entreprenörskap.

Jämför reservationerna 4 (m, fp, kd, c) och 5 (kd).

Motionerna

Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet (Allians för Sverige) anför i motion 2005/06:Ub347 att motivation är en avgörande faktor för att nå studieframgång. Den enskilde studentens nyfikenhet och kunskapssökande skall stå i centrum för **den högre utbildningens inriktning** och dimensionering. Den högre utbildningen skall vidare bidra till studenternas personliga utveckling, samhällsengagemang och kritiska tänkande. All högre utbildning skall vara av sådan bredd och ge både historiska och filosofiska perspektiv på kunskapsutvecklingen så att den bidrar till individernas personliga utveckling, vidsynthet och bildning (yrkande 2). Motionärerna framhåller vidare att kunskaps- och informationssamhället ställer höga krav på människors etiska medvetenhet och förmåga att identifiera, bearbeta och ta ställning till etiska frågor utifrån en helhetssyn. Den högre utbildningen måste därför enligt motionärerna genomsyrras av de grundläggande värderingar som samhället byggts upp utifrån (yrkande 4).

Kristdemokraterna anser i motion 2005/06:Ub557 att de etiska aspekterna bör ingå i samtliga utbildningar och att varje högskola bör redovisa hur de etiska frågorna implementeras (yrkande 1) samt att Högskoleverket bör få i uppdrag av regeringen att verka för att etiska dimensioner integreras i all högre utbildning (yrkande 3). Vidare anføres att för att bättre motsvara en modern syn på bildning måste svensk högre utbildning förändras så att utbildningarnas innehåll breddas, bidrar till studenternas personliga utveckling, förstärker kopplingen mellan teori och praktik eller livserfarenhet samt gör högre utbildning och forskning tillgänglig för fler (yrkande 4).

Kristdemokraterna anser i motion 2005/06:N480 yrkande 29 att den viktigaste konkurrensfaktorn i framtiden kommer att vara kunskap. Vidare är det viktigt med kurser och utbildningar på universitets- och högskolenivå inriktade mot **företagande och entreprenörskap**.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Bestämmelser om **målen** för den grundläggande högskoleutbildningen finns i 1 kap. 9 § högskolelagen (1992:1434) första och andra stycket.

Den grundläggande högskoleutbildningen skall ge studenterna

- förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar,
- förmåga att självständigt urskilja, formulera och lösa problem, samt
- beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

Inom det område som utbildningen avser skall studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att

- söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå,
- följa kunskapsutvecklingen, och
- utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området.

Dessa mål bildar utgångspunkt för de för varje särskild examen specifika mål som sedan anges i den examensordning som ingår i högskoleförordningen. Examensordningen är för närvarande föremål för översyn som ett led i arbetet med den s.k. Bolognaprocessen. Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer för olika examina. Hur högskoleutbildningen skall vara beskaffad för att kunna bidra till studenternas personliga utveckling och ge dem en bredare bildning är något som de senaste åren har uppmärksammats och diskuterats på många håll inom högskolan. Lärarsätena, lärarna och studenterna har ett betydande utrymme för att själva utveckla utbildningen till form och innehåll, vilket också kontinuerligt sker. Utskottet anser mot den redovisade bakgrunden att det inte föreligger något behov av åtgärder med anledning av nu aktuella motionsyrkanden.

När det gäller frågan om **företagande och entreprenörskap** kan konstateras att Nutek under åren 2005–2007 genomför ett nationellt program för att främja entreprenörskap i grund- och gymnasieskolan samt i högskolan. Ett delprogram inriktar sig speciellt på högskolan, och syftet är att öka studenters intresse och förmåga angående entreprenörskap så att fler studenter i framtiden väljer att starta företag. Detta gör man bl.a. genom att initiera nya utbildningar i entreprenörskap samt genom att få fler högskolelärare att integrera entreprenörskap i övrig undervisning (bet. 2005/06: UbU9 s. 13). Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att det satsas på företagande och entreprenörskap, inte minst för att understödja återväxten av nya entreprenörer till gagn för svenskt näringsliv.

Utskottet kan samtidigt konstatera att det pågår insatser för att främja företagande och entreprenörskap. Något uttalande från riksdagen är därför inte påkallat.

Social snedrekrytering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandet om social snedrekrytering. Jämför reservation 6 (v).

Motionerna

I motion 2005/06:Kr331 (v) yrkande 6 anfördes att för att nå målet att 50 % av eleverna i en årskull skall påbörja studier på högskolan före 25 års ålder måste den högre utbildningen öppnas för nya grupper. Folkhögskolorna har i det sammanhanget enligt motionärerna en viktig roll i att motverka den sociala snedrekryteringen till högre studier.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandet avslås.

Social snedrekrytering till högre utbildning kan sägas förekomma då ungdomar med ett visst socialt ursprung oftare än andra når högre utbildningsnivåer. Den sociala snedrekryteringen till högskolan minskar sedan första halvan av 1990-talet. Mellan läsåren 1993/94–2003/04 har andelen studenter från arbetarhem ökat från 18 till 24 % av högskolenybjörjarna i åldersgruppen 18–34 år. Samtidigt har andelen studenter från högre tjänstemannahem minskat från 33 till 28 % i samma grupp (prop. 2004/05:162 s. 143 f.).

Utskottet ser med tillfredsställelse på att den sociala snedrekryteringen till landets högskolor minskar. När det gäller folkhögskolornas roll att motverka den sociala snedrekryteringen till högskolorna delar utskottet motionärernas uppfattning att folkhögskolorna har en viktig roll att fylla. Folkhögskolornas pedagogik präglas av ämnesövergripande studier och av att mycket av studierna bedrivs i projektform med utgångspunkt från de studerandes behov, förkunskaper och erfarenheter. De studerande har möjlighet att tillsammans påverka studiernas inriktning och innehåll. Dessa särdrag hos folkhögskolorna gör att folkhögskolestudierna underlättar övergången till högskolan för många elever och därigenom är det en viktig alternativ väg till högre studier. Något uttalande från riksdagen med anledning av det sagda är dock inte påkallat.

Jämställdhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om jämställdhet och en handlingsplan för att bryta ned de traditionella könsstrukturerna, jämställdhetsplaner respektive en översyn av de formella vägarna för att överklaga sexuella trakasserier.

Jämför reservationerna 7 (m, fp, kd, c) och 8 (kd).

Motionerna

Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet (Allians för Sverige) begär i motion 2005/06:Ub347 yrkande 5 att strukturer som förhindrar en utveckling mot jämlikhet och **jämställdhet** inom den högre utbildningen avlägsnas. Vidare menar motionärerna att en stor del av det praktiska jämställdhetsarbetet måste bedrivas på varje separat arbetsplats inom högskolan – den enskilda institutionen. Varken positiv eller negativ särbehandling kan enligt motionärerna accepteras.

Kristdemokraterna anser i motion 2005/06:A370 att en **handlingsplan** för att bryta ned de traditionella könsstrukturerna på högskolor och universitet bör upprättas. Vidare bör arbetet med högskolornas **jämställdhetsplaner** följas upp (yrkande 23). Motionärerna efterfrågar vidare att de formella vägarna för att anmäla **sexuella trakasserier** ses över för att på så sätt skapa bättre förutsättningar för att komma till rätta med kränkningar mot kvinnor i universitetsvärlden (yrkande 25).

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

I högskolelagen (1992:1434) slås fast att i högskolornas verksamhet skall **jämställdhet** mellan kvinnor och män alltid iakttas och främjas (1 kap. 5 § andra stycket). Högskoleverket har i uppdrag att utöva tillsyn över frågor som omfattas av högskolelagen. I lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan (likabehandlingslagen) finns bestämmelser om att högskolorna inom ramen för sin verksamhet skall bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter för studenter och sökande oavsett bl.a. könstillhörighet. Av högskoleförordningens (1993:100) bestämmelser framgår att i den valberedning som skall föreslå ledamöter i olika organ inom högskolan – dock inte studenternas representanter – skall både kvinnor och män vara representerade (3 kap. 11 § första stycket). Bland de personer som valberedningen föreslår till ledamöter skall både kvinnor och män vara representerade. Om det inte finns synnerliga skäl, skall de föreslagna personerna till minst en tredjedel utgöras av kvinnor och till minst en tredjedel av män (3 kap. 11 § andra stycket). Om en högskola har beslutat att positiv särbehandling får tillämpas vid en viss anställning eller ett visst slag av anställning som ett led i

strävandena att främja jämställdhet i arbetet gäller följande. Vid anställningen får en person av underrepresenterat kön med tillräckliga sådana kvalifikationer som avses i 4 kap. 15 § första och tredje styckena högskoleförordningen utses framför en person av motsatt kön som annars skulle ha utsetts. Positiv särbehandling får dock inte tillämpas om skillnaden mellan personernas kvalifikationer är så stor att tillämpningen skulle stå i strid med kravet på saklighet vid anställningen (4 kap. 16 §). Som en allmän bestämmelse för urval mellan sökande till grundläggande högskoleutbildning gäller att vid i övrigt likvärdiga meriter får urval också göras med hänsyn till kön i syfte att förbättra rekryteringen av studenter från det underrepresenterade könet (7 kap. 10 § tredje stycket).

Av jämställdhetslagen (1991:433) följer att arbetsgivare inom ramen för sin verksamhet måste bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja jämställdhet i arbetslivet (3 §). Arbetsgivare med tio eller fler anställda måste dessutom varje år skriva en **jämställdhetsplan** (13 §). Jämställdhetslagen pekar i 4–11 §§ ut de områden där alla arbetsgivare är skyldiga att vidta aktiva åtgärder. Arbetsgivaren skall se till att arbetsförhållandena lämpar sig för både kvinnor och män, att arbetstagarna kan förena föräldraskap och arbete. Vidare skall arbetsgivaren motverka **sexuella trakasserier** och trakasserier på grund av kön, främja en jämn fördelning mellan kvinnor och män genom kompetensutveckling och rekrytering samt förhindra könsberoende löneskillnader. En arbetsgivare som inte upprättar en handlingsplan kan vid vite föreläggas att fullgöra sina skyldigheter (35 §). Tillsynen av jämställdhetslagen utövas av Jämställdhetsombudsmannen och jämställdhetsnämnden.

I såväl likabehandlingslagen som jämställdhetslagen stadgas en skyldighet för huvudmannen respektive arbetsgivaren att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier. Vissa beslut som tagits av huvudmannen enligt likabehandlingslagen kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. Av båda lagarna följer att skadestånd kan dömas ut av allmän domstol respektive Arbetsdomstolen om förbuden mot trakasserier av olika slag i lagarna överträds. Utskottet kan inte se annat än att den ovan redovisade lagstiftningen på jämställdhetsområdet är väl avvägd och fyller sina syften. Några åtgärder med anledning av motionsyrkandet om en **handlingsplan** anser utskottet inte att riksdagen skall ställa sig bakom.

Planerings- och styrsystem m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om kvaliteten i den högre utbildningen, anpassning av utbildningssystemet till arbetsmarknaden, handläggning av ansökningar om universitetsstatus och vetenskapsområden, hänsyn till tillgången på bostäder vid fördelningen av utbildningsplatser samt högre utbildningspremie.

Jämför reservationerna 9 (m, fp, kd, c), 10 (c), 11 (m, fp, kd, c), 12 (kd) och 13 (m, fp, kd).

Motionerna

Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet (Allians för Sverige) anför i motion 2005/06:Ub347 att det övergripande målet för högskolepolitiken är att förbättra **kvaliteten** i den högre utbildningen. Utbyggnaden av utbildningsplatser måste enligt motionärerna åtföljas av resursförstärkning till grund- och forskarutbildning som gör det möjligt för lärosätena att upprätthålla kvaliteten i utbildningarna. Den uteblivna resursförstärkningen har enligt motionärerna lett till en kvalitetssänkning i den högre utbildningen (yrkande 1). Motionärerna framhåller vidare att kvaliteten i den högre utbildningen måste utvärderas kontinuerligt. Högskoleverkets nuvarande uppdrag att kvalitetsgranska lärosätena och enskilda utbildningar bör utvidgas (yrkande 8).

I motion 2005/06:Ub391 (kd) yrkande 1 påtalas att det är viktigt att nationella styrsystem för lärosätena som bidrar till att främja och premiera kvalitet eftersträvas.

Två motioner tar upp frågor som rör **anpassning av utbildningssystemet till arbetsmarknaden**.

Centerpartiet anför i motion 2005/06:A309 yrkande 7 att utbildningssystemet måste anpassas till den ökade rörlighet på arbetsmarknaden som följer av globalisering och ökad teknikanvändning.

I motion 2005/06:Ub395 (c) yrkande 2 begärs att regeringen tar ansvar för att säkerställa att behovet av utbildad arbetskraft inom olika områden tillgodoses.

I motion 2005/06:Ub208 (m) begärs att Utbildnings- och kulturdepartementet skall ha skyldighet att inom ett år utreda de ansökningar om **universitetsstatus** som inkommer från högskolor och att även ge ett utlåtande över de koncept och profiler som högskolorna föreslår. För att inte den positiva utvecklingen av hela högskoleverksamheten som en ansökan för med sig skall avstanna är det enligt motionären viktigt med snabba besked.

I motion 2005/06:Ub391 (kd) yrkande 4 begärs att beslutanderätten över **vetenskapsområden** bör överföras från regeringen till Högskoleverket. Motionären menar att Högskoleverket borde ha lättare att fokusera på de kvalitetsaspekter som rimligen borde vara avgörande för besluten.

Kristdemokraterna anser i motion 2005/06:Ub588 yrkande 10 att **bostads-situationen** bör beaktas vid fördelningen av nya utbildningsplatser. Om två högskoleorter i övrigt bedöms vara lika lämpliga bör den ort som kan erbjuda studenterna de bästa boendalternativen prioriteras.

Också i motion 2005/06:Sk460 (kd) yrkande 4 framförs ett liknande yrkande om studentbostäder.

Moderaterna framhåller i motion 2005/06:Ub290 (m) yrkande 1 vikten av en **högre utbildningspremie** i Sverige.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Universitet och högskolors arbete med frågor som rör **kvalitet** är ett åliggande enligt högskolelagen (4 §). Arbetet följs upp av Högskoleverket som löpande granskar ämnen och program vid alla universitet och högskolor. Dessutom genomför verket nationella utvärderingar som kan vara inriktade på särskilda aspekter. I budgetpropositionen (prop. 2005/06:1 utg.omr. 16) anförde regeringen bl.a. följande. Den svenska högskolan håller en mycket hög kvalitet. Sverige har genom Högskoleverkets kvalitetsgranskning ett av Europas mest ambitiösa uppföljningssystem. Sedan 2001 har Högskoleverket utvärderat över 1 000 utbildningar och endast 81 har haft så allvarliga brister att rätten att examinera studenter har ifrågasatts. Högskoleverkets övergripande bedömning är att svensk högre utbildning håller god kvalitet och står sig väl i ett internationellt perspektiv (s. 56). Till detta skall läggas att Sverige tillhör de länder som satsar mest pengar per student i världen (svar på Ip. 2005/06:105 den 2 december 2005).

I den av riksdagen nyligen behandlade propositionen Ny värld – ny högskola (2004/05:162) konstateras att utbildningspolitikens mål är att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. Målet innebär i sig en internationell jämförelse där vi skall hävda oss väl (s. 26). När det gäller att högskoleutbildningen bättre skall möta **arbetsmarknadens behov** konstaterades vidare i propositionen att Sverige står starkt genom de förändringar av högskolans utbildningar som tidigare gjorts. För svensk del är de viktigaste effekterna av den s.k. Bolognaprocessen därför framför allt att examensstrukturen förändras samtidigt som vi behåller och vidareutvecklar grundragen i det nuvarande systemet (s. 28). Utskottet delar självfallet motionärernas uppfattning att den högre utbildningen måste utformas med beaktande av arbetsmarknadens behov och inte minst de förändringar som

följer av den tilltagande globaliseringen. Pågående förändringar av den högre utbildningen innebär att ytterligare viktiga steg tas i den av motionärerna efterfrågade riktningen.

När det gäller yrkandet om förfarandet vid regeringens handläggning av ansökningar om **universitetsstatus** kan konstateras att riksdagen 1996 godkände en ordning som innebär att regeringen kan tilldela lärosäten rätten att benämnas universitet. Även frågan om tilldelning av **vetenskapsområden** är, enligt högskolelagen, en fråga som regeringen beslutar om. En ansökan från en högskola om universitetsstatus eller tilldelning av vetenskapsområden remitteras till Högskoleverket för prövning innan regeringen fattar beslutet. Utskottet anser inte att riksdagen bör göra några uttalanden om hur regeringen skall sköta handläggningen av ansökningar om universitetsstatus eller vetenskapsområden.

Utskottet har behandlat yrkanden om att ta hänsyn till tillgången på **studentbostäder** vid fördelning av resurser till grundutbildning tidigare, senast i betänkande 2004/05:UbU1, varvid utskottet bl.a. hänvisade till sina tidigare uttalanden där man påpekade att studenternas efterfrågan på utbildning är särskilt stark just på de orter där det är svårast att få tag i en bostad. Det har också visat sig att högskolor på orter som kan erbjuda god tillgång till studentbostäder i vissa fall inte drar till sig så många sökande att det är rimligt att tilldela dem ökade resurser (s. 75). Utskottet har inte ändrat uppfattning och vidhåller sina tidigare ställningstaganden.

Utskottet har vid sin tidigare behandling av liknande yrkanden om en **högre utbildningspremie**, senast i betänkande 2004/05:UbU12 (s. 17), framhållit att lönebildningen på arbetsmarknaden inte är något som beslutas av riksdagen.

Treterminssystem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om treterminssystem.
Jämför reservation 14 (fp, kd, c).

Motionerna

Folkpartiet begär i motion 2005/06:Ub427 yrkande 5 att det skall bli möjligt att införa ett treterminssystem vid landets lärosäten.

I Kristdemokraternas motion 2005/06:Ub557 yrkande 15 begärs att lärosätena bör få i uppdrag att aktivt utveckla ett treterminssystem. Enligt motionärerna är motiven till ett treterminssystem att förkorta utbildningstiden, att säkerställa försörjningen för studenterna större delen av året samt att förenkla utbytet med utlandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Det finns i dag ingen bestämmelse i högskoleförfattningarna som reglerar vare sig läsårets längd och uppdelning eller högsta antal poäng som en sökande kan bli antagen till. Universitet och högskolor har således frihet att själva bestämma hur utbildningen skall organiseras under ett kalenderår. Enligt 7 kap. 19 § högskoleförordningen (1993:100) skall den som vill antas till grundläggande högskoleutbildning anmäla det inom den tid och i den ordning som högskolan bestämmer. I praktiken väljer de flesta lärosätena fortfarande att dela in utbildningen i två terminer på vardera 20 poäng med möjlighet till sommarkurser. Vidare brukar man inte anta sökanden till mer än 30 poäng per termin eller 60 poäng per läsår. Studiestöd lämnas under studietid, och det finns ingenting i regelverket i dag som hindrar en student att studera mer än 40 veckor per år. Inte heller resurstilldelningen till högskolorna påverkas av när studierna bedrivs. Lärosätena får ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer oavsett när på året studierna sker. Det finns alltså inga formella hinder för lärosätena att förlägga undervisning till sommarmånaderna eller på annat vis förändra terminsindelningen. Utskottet kan konstatera att det gällande regelverket ger lärosätena ett stort utrymme att inrätta ett treterminssystem. Några ytterligare åtgärder i syfte att stödja en utveckling i riktning mot inrättande av treterminssystem vid lärosätena anser utskottet för närvarande inte vara påkallat.

Lärarnas pedagogiska skicklighet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om lärarnas pedagogiska skicklighet och angivande av omfattningen av den lärarledda undervisningen i kursplanen.

Jämför reservationerna 15 (fp), 16 (kd) och 17 (kd).

Motionerna

Tre motionsyrkanden tar upp frågor som berör **lärarnas pedagogiska skicklighet**.

Folkpartiet anser i motion 2005/06:Ub427 yrkande 7 att ett sätt att stärka pedagogikens status inom högskolan är att premiera pedagogiska kunskaper genom ett belöningssystem för lärare.

Kristdemokraterna anser i motion 2005/06:Ub557 att Högskoleverket bör utveckla metoder för värdering av vetenskaplig och pedagogisk skicklighet då lärare i högskolan skall anställas (yrkande 6). Motionärerna anför vidare att högskolepedagogisk utbildning bör krävas för fast anställning som högskolelärare (yrkande 7).

Kristdemokraterna begär i motion 2005/06:Ub557 yrkande 5 att det i högskoleförordningen införs en bestämmelse som innebär att det i kursplanen skall anges **omfattningen av den lärarledda undervisningen** och handledningen m.m.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

I högskoleförordningen (1993:100) föreskrivs att man vid anställning av professor eller lektor skall ägna lika stor omsorg åt prövningen av den **pedagogiska skickligheten** som åt prövningen av den vetenskapliga eller konstnärliga skickligheten. För behörighet att anställas som lektor eller adjunkt ställs krav på genomgången högskolepedagogisk utbildning eller att den sökande på annat sätt förvärvat motsvarande kunskaper (4 kap. 5–9 §§). I budgetpropositionen (prop. 2005/06:1 utg.omr. 16) framhåller regeringen att ambitionen är att den svenska högskolan skall hålla internationell toppklass. För god kvalitet i undervisningen ställs krav på lärarnas pedagogiska kompetens. Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (numera Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning) får därför ett vidgat uppdrag att stödja den pedagogiska utvecklingen vid universitet och högskolor (s. 56). Utskottet konstaterar att det är lärosätena som har arbetsgivaransvaret för sina lärare. Det finns i dag inget som hindrar lärosätena att på olika sätt belöna duktiga pedagoger, t.ex. vid lönesättning. Vidare pågår arbete med att stödja den pedagogiska utvecklingen vid lärosätena. Något uttalande från riksdagen när det gäller motionsyrkandena är därför inte påkallat.

Utskottet behandlade motsvarande yrkande om **omfattningen av den lärarledda undervisningen** vid föregående riksmöte (bet. 2004/05:UbU12 s. 20). Utskottet konstaterade att omfattningen av lärarledd undervisning är starkt beroende av tillgången på medel och sättet att fördela medel inom lärosätena. Med hänvisning till att ett nytt resurssystem var under utarbetande i och med tillsättande av en särskild utredare valde utskottet att inte föregripa utredningen och regeringens beredning av ärendet. Resursutredningen lade i maj 2005 fram delbetänkandet Ett utvecklat resurstilldelningssystem för högskolans grundutbildning (SOU 2005:48). Remisstiden för delbetänkandet gick ut den 15 februari 2006. Enligt vad utskottet inhämtat pågår beredningen av ärendet i Utbildnings- och kulturdepartementet. Utskottet anser att beredningen av det aktuella delbetänkandet inte bör föregripas.

Distansutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om distansutbildning.
Jämför reservation 18 (kd, c).

Motionerna

Kristdemokraterna anför i motion 2005/06:Ub557 yrkande 13 att verksamheten vid de kommunala lärcentren borde utökas som stöd för nätuniversitetet i syfte att göra högre utbildning tillgänglig för fler. Motionärerna menar vidare att lärosätena bör få ett större ansvar för lärcentren, vilket staten bör reglera tydligare.

I motion 2005/06:N304 (fp) yrkande 4 begärs att man skall låta utreda möjligheterna för staten att ersätta kommunerna för de merkostnader som de via lärcenter utlokaliserade högskoleutbildningarna medför.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Ett liknande yrkande om kommunernas kostnader för distansundervisning behandlades av utskottet hösten 2005 (bet. 2005/06:UbU1 s. 80 f.). Även nu konstaterar utskottet att det är bra att många lärosäten samverkar med kommunerna i sin region och anpassar sitt utbildningsutbud till behoven där, samtidigt som kommunerna bidrar med vissa resurser för att kunna erbjuda sina invånare högskoleutbildning på hemorten. Staten har under åren 2002–2004 avsatt särskilda medel för etablerandet av lärcentrum i kommunerna. Utskottet är inte berett att förorda att staten frångår principen att resurserna för högskoleutbildning fördelas till statliga lärosäten och vissa enskilda utbildningsanordnare. Inte heller är utskottet berett att förorda att medel tillskjuts i syfte att utöka verksamheten vid lärcentren.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om att privata företag skall ha rätt att sälja akademisk utbildning, Lunds universitets historiska museum, förläggande av Europauniversitet i Strasbourg, bluffuniversitet och tillvaratagande av kompetensen på de unga universiteten.

Motionerna

I motion 2005/06:Ub307 (m) föreslår motionärerna att **privata företag skall ha rätt att sälja akademisk utbildning**. Motionärerna menar att i ett populärt ämne som företagsekonomi måste alla genomgå den första kursen om 0–20 poäng för att kunna gå vidare i ämnet, vilket skapar en flaskhals. Genom att tillåta privata företag att sälja sådana kurser skulle trycket på de offentliga lärosätena lätta, och dessa skulle få bättre möjligheter att lägga resurser på de mer akademiskt krävande fördjupningskurserna.

I motion 2005/06:Ub348 (fp) begärs att Utbildnings- och kulturdepartementet skall ges i uppdrag att låta utreda hur **Lunds universitets historiska museum** skall leva vidare och utvecklas. Enligt motionären räcker de anslagna medlen inte till museets omfattande uppdrag.

I motion 2004/05:K339 (c) yrkande 2 begärs att ett **Europauniversitet** skall förläggas i **Strasbourg** som kompensation för att alla Europaparlamentets sessioner flyttas till Bryssel.

I motion 2005/06:Ub268 (s) begärs att åtgärder vidtas mot **bluffuniversitet** och att det införs examensbevis på s.k. värdepapper med sigill.

I motion 2005/06:Ub457 (s) påtalas att den kompetens som finns samlad i **de unga universiteten** måste tas till vara bl.a. inom det statliga utredningsväsendet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina ger möjlighet för enskilda utbildningsanordnare att ansöka hos regeringen om rätt att utfärda sådana examina som regeringen reglerat i högskoleförordningen. Utskottet ansåg vid behandlingen av motsvarande yrkande om att **privata företag skall ha rätt att sälja akademisk utbildning** våren 2005 (bet. 2004/05:UbU12 s. 45 f.) att riksdagen inte borde ta något initiativ till att vidga möjligheterna för t.ex. företag att ge högskoleutbildning. Utskottet ser inte någon anledning att nu frångå sin tidigare redovisade inställning.

När det gäller frågan om inrättandet av ett **Europauniversitet i Strasbourg** utgår utskottet ifrån att om det skulle bli aktuellt att flytta alla Europaparlamentets sessioner till Bryssel får frågan om eventuell kompensation till Frankrike och Strasbourg prövas i detta sammanhang.

Högskoleverket har givit ut rapporten **Bluffuniversitet** och falska examensbevis – Sverige och världen (Högskoleverkets rapportserie 2005:25 R). Högskoleverket föreslår i rapporten en rad åtgärder för att komma tillrätta med problemen, bl.a. att högskolorna inför rutiner för att kontrollera äktheten hos examensbevis och betygshandlingar. Lärosätena bör också överväga att trycka examensbevis på säkerhetspapper som gör dem svårare att förfälska. Högskoleverket anger vidare att verket kommer att intensifiera sitt arbete med att informera om bluffuniversitet, bl.a. kommer en

hemsida att upprättas med information om bluffuniversitet och hur man kontrollerar universitetens status. Utskottet anförde vid behandlingen av liknande yrkande om värdepapper med sigill föregående riksmöte att riksdagen inte borde ägna sig åt detaljreglering av det slag som föreslås (bet. 2004/05:UbU12 s. 45 f.). Utskottet har inte någon annan uppfattning i dag och konstaterar därtill att Högskoleverket har avisat att åtgärder rörande bluffuniversitet kommer att vidtas. Något uttalande från riksdagen beträffande åtgärder mot bluffuniversitet är därför inte påkallat i dagsläget.

När det gäller yrkanden om **Lunds universitets historiska museum** konstaterade utskottet vid behandlingen av liknande yrkanden vid det föregående riksmötet (bet. 2004/05:UbU12 s. 45) att fyndhanteringen, utställning och drift lösts genom de årliga tillskotten. För 2005 uppgår museets intäkter till totalt ca 6,7 miljoner kronor varav 4,8 miljoner kronor utgörs av statsbudgetanslag. Enligt vad utskottet inhämtat kommer, utöver nu nämnda intäkter, en privat donation om 4,7 miljoner kronor att möjliggöra en permanent järnåldersutställning (inklusive Uppåkräften). Utskottet kan därför inte se något behov av att riksdagen föreslår åtgärder med anledning av motionsyrkandet.

Beträffande frågan om tillvaratagande av **de unga universitetens kompetens** så utgår utskottet ifrån att de unga universitetens kompetens tas till vara såväl lokalt och regionalt som nationellt utan att särskilda påpekanden om detta görs av riksdagen.

Andra motionsyrkanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå tre motionsyrkanden i frågor där det enligt gällande regler ankommer på andra än riksdagen att fatta beslut.

Motionerna och utskottets ställningstagande

Ansvar för den högre utbildningen är delat mellan statsmakterna och lärosätena (universitet och högskolor). Enligt gällande styrsystem skall riksdagen främst fatta beslut om övergripande och nationella frågor. Ett antal motionsyrkanden rör frågor där det ankommer på regeringen, lärosätena eller andra organ att fatta beslut.

Utskottet föreslår med hänvisning till gällande ansvarsfördelning att följande motionsyrkanden avslås.

Motion 2005/06:N380 (m) yrkande 6 om kunskap och utbildning.

Motion 2005/06:Ub391 (kd) yrkande 14 om att avvisa en sammanslagning mellan Mälardalens högskola och Örebro universitet.

Motion 2005/06:Ub438 (s) om teknikcollege, lärcentrum och försöksverksamhet i Blekinge med livslångt lärande.

Sjukhusfysikerexamen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör ge regeringen till känna vad utskottet föreslår i fråga om förlängning av sjukhusfysikerutbildningen.

Jämför reservation 19 (s).

Sjukhusfysikern är sjukvårdens expert på strålning och strålskydd och medverkar vid användningen av joniserande och icke-joniserande strålning. Från och med den 1 januari 1999 omfattas sjukhusfysikerna av bestämmelserna om legitimation i lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område. Sjukhusfysikerutbildning bedrivs vid fyra lärosäten. Sjukhusfysikerexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 180 poäng.

För sjukhusfysikerexamen gäller enligt examensordningen (bilaga 2 till högskoleförordningen [1993:100]) följande.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att få sjukhusfysikerexamen skall studenten ha

- de kunskaper och färdigheter som krävs för att kunna arbeta som sjukhusfysiker,
- förmåga att förstå och kunna tillämpa matematiska och naturvetenskapliga metoder i all verksamhet med strålning inom hälso- och sjukvården,
- kunskaper om de fysikaliska och tekniska aspekterna av strålbehandling, nuklearmedicin, diagnostisk radiologi och användande av icke-joniserande strålning samt deras tillämpning i vårdarbetet,
- praktiska färdigheter för att kunna utföra erforderliga kvalitetskontroller av utrustning samt delta i kvalitetssäkringsarbetet av både utrustning och arbetsmetoder inom verksamheter med strålning,
- insikt i yrkesrollen som förbereder för lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper,
- god självkännedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, ha förmåga att värna om patienter och deras närstående.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Utskottet konstaterar att den snabba tekniska och ämnesmässiga utvecklingen inom sjukhusfysikernas yrkesområde medför förhöjda krav på sjukhusfysikernas yrkeskunnande. Utskottet väljer därför att, med stöd av 3 kap. 7 § riksdagsordningen, genom ett utskottsinitiativ föreslå att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sjukhusfysikerutbildningen förlängs till fem års studier, vilket motsvarar 200 högskolepoäng.

Vissa lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens lagförslag om vissa konsekvensändringar med anledning av den s.k. Bolognaprocessen.

Regeringen lämnade i proposition 2004/05:162 Ny värld – ny högskola förslag och bedömningar gällande olika frågor som rör den högre utbildningen. Riksdagen biföll indelningen av den högre utbildnings- och examensstrukturen i tre nivåer (bet. 2005/06:UbU3, rskr. 2005/06:160). Propositionen innehöll också ett antal följdändringar i andra lagar. Genom ett förbiseende omfattade inte utskottets behandling de i regeringens lagförslag upptagna följdändringarna i lagen (1982:764) om vissa anställningar som läkare vid upplåtna enheter, m.m. och i lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan.

Utskottet föreslår därför att riksdagen nu antar det förslag till lag om ändring i lagen (1982:764) om vissa anställningar som läkare vid upplåtna enheter, m.m. (p. 6) och lag om ändring i lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan (p. 7) som återfinns i bilaga till detta betänkande. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2007.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Lärosätenas självständighet, punkt 1 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub201, 2005/06:Ub212 yrkande 2, 2005/06:Ub265 yrkande 1 och 2005/06:Ub347 yrkande 7, bifaller delvis motion 2005/06:Ub401 och avslår motion 2005/06:Ub314 yrkande 4.

Ställningstagande

Självständiga högskolor och universitet utgör grunden för en sund demokrati eftersom de bidrar med fristående samhällskritik och en självständig utveckling av kunskap. Den högre utbildningen måste därför avpolitiserars för att garantera lärosätenas självständighet och integritet. Regeringens direkta inflytande över tillsättningen av högskolestyrelserna skall avskaffas. Ordföranden och ledamöterna skall i stället utses av lärosätena själva. Vidare skall det finnas allmänföreträdare bland ledamöterna, med bakgrund i politiken, näringslivet eller med någon annan kompetens. Även allmänföreträdarna skall utses av lärosätena. Rektor skall kunna vara ordförande i styrelsen.

2. Fristående högskolor i stiftelseform, punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub265 yrkande 2, 2005/06:Ub347 yrkande 12 och 2005/06:Ub557 yrkandena 16 och 17.

Ställningstagande

Den högre utbildningen är nästan uteslutande offentligt finansierad. Staten måste även i framtiden ta ett stort ansvar för universitet och högskolor. Det är emellertid önskvärt att det vid sidan av de statligt finansierade och drivna högskolorna också växer fram andra alternativ. Mångfald är en god kraft för utveckling och variation och måste uppmuntras. Den utveckling av högskolor i stiftelseform som Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping varit föregångare för bör fortsätta. Regeringen bör därför pröva vilka ytterligare lärosäten som kan vara lämpliga att driva i stiftelseform.

3. Andra organisatoriska former, punkt 3 (m)

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub325 yrkande 3.

Ställningstagande

Den ökade internationella konkurrensen understryker behovet av institutionell konkurrens mellan landets lärosäten. Lärosätena bör ges möjlighet till dynamisk frigörelse genom att ombildas till stiftelser. Därutöver bör man pröva andra organisatoriska former, som kan gynna såväl den akademiska friheten som utbildningen och forskningen.

4. Den högre utbildningens uppgift och inriktning, punkt 4 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub347 yrkandena 2 och 4 samt bifaller delvis motion 2005/06:Ub557 yrkandena 1, 3 och 4.

Ställningstagande

Att studera på högskolenivå innebär en stor investering inte bara för samhället utan även för den enskilda studenten. Förutom goda förkunskaper är studentens motivation en avgörande faktor för att nå studieframgång. Den enskilde studentens nyfikenhet och kunskapssökande skall därför stå i centrum för den högre utbildningens inriktning och dimensionering. Kunskap har ett värde i sig, och förmedling och utveckling av denna kunskap kan inte alltid mätas enbart i kortsiktiga nyttotermer. Den högre utbildningen skall vidare bidra till studenternas personliga utveckling, samhällsengagemang och kritiska tänkande. All högre utbildning skall vara av sådan bredd och ge både historiska och filosofiska perspektiv på kunskapsutvecklingen så att den bidrar till individernas personliga utveckling, vidsynthet och bildning.

Kunskaps- och informationssamhället ställer höga krav på människors etiska medvetenhet och förmåga att identifiera, bearbeta och ta ställning till etiska frågor utifrån en helhetssyn. Den vetenskapliga verksamheten behöver ha etiska ramar som läggs fast utifrån en levande etisk diskussion. Den högre utbildningen måste därför genomsyras av de grundläggande värderingar som samhället byggts upp utifrån. Dessa värderingar är en förutsättning för ett demokratiskt, tolerant och öppet klimat med mångfald i kunskapsutvecklingen. Dessa gemensamma värden har alla som arbetar i den högre utbildningen ett ansvar att förmedla och förankra.

5. Utbildning i företagande och entreprenörskap, punkt 5 (kd)

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:N480 yrkande 29.

Ställningstagande

Den viktigaste konkurrensfaktorn i framtiden kommer att vara kunskap. Kunskap är en förutsättning för utveckling, innovationer och flexibilitet inom företagen. Utbildning, kompetensutveckling och det ständiga lärandet kommer därför att vara ytterst centralt i framtiden.

Redan i grundskolan bör utbildningen vara upplagd så att den uppmunt-
rar eleverna till ett entreprenöriellt förhållningssätt. Även på universitets-
och högskolenivå är det viktigt med kurser och utbildningar inriktade mot
företagande och entreprenörskap. Det är också viktigt med samverkan mel-
lan det lokala näringslivet och högskolorna.

6. Social snedrekrytering, punkt 6 (v)

av Britt-Marie Danestig (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande
lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i
reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Kr331 yrkande 6.

Ställningstagande

För att nå målet att 50 % av en årskull skall påbörja studier på högskola
före 25 års ålder måste högskolor och universitet öppnas för nya grupper
studerande. För att det skall bli möjligt fordras att olika utbildningsanord-
nare samverkar för att skapa de bryggor som är nödvändiga i arbetet för
att motverka den sociala snedrekryteringen till högre studier. I det arbetet
har folkhögskolorna en viktig roll att fylla. Högskoleförordningen bör där-
för bli föremål för en översyn i syfte att underlätta högskolornas samver-
kan med folkhögskolorna.

7. Jämställdhet, punkt 7 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Ana
Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Torsten
Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande
lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i
reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub347 yrkande 5.

Ställningstagande

Vårt mål är ett samhälle där alla individer ges likvärdiga möjligheter att
förverkliga sina livsprojekt. Vi vill se en högre utbildning där individen
och individens kunskaper sätts i centrum och där grupptillhörighet är sekun-
där. Likhet inför lagen är den väg till verklig jämlikhet och jämställdhet
som vi förordar. Varken negativ eller positiv särbehandling kan tolereras.

Strukturer som förhindrar en utveckling mot jämlikhet och jämställdhet inom den högre utbildningen skall avlägsnas. En stor del av det praktiska jämställdhetsarbetet måste bedrivas på varje separat arbetsplats inom högskolan – den enskilda institutionen. Det är där grunden läggs för jämlika villkor för kvinnor och män i utbildningens vardag.

8. Jämställdhetsplaner m.m., punkt 8 (kd)

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:A370 yrkandena 23 och 25.

Ställningstagande

Könsmaktsstrukturerna är fortfarande starka i den akademiska världen. En handlingsplan bör upprättas för att bryta ned de traditionella könsstrukturerna på högskolor och universitet. Vidare bör arbetet med högskolornas jämställdhetsplaner följas upp.

De formella vägarna för att anmäla sexuella trakasserier bör ses över i syfte att skapa bättre förutsättningar för att komma till rätta med kränkningar mot kvinnor i universitetsvärlden.

9. Kvaliteten i den högre utbildningen, punkt 9 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub347 yrkandena 1 och 8 samt 2005/06:Ub391 yrkande 1.

Ställningstagande

Det övergripande målet för den högskolepolitik som vi vill föra är att förbättra kvaliteten i den högre utbildningen. Antalet studenter vid universitet och högskolor har ökat kraftigt under den senaste tioårsperioden, vilket är

positivt. I dag finns minst ett lärosäte för högre utbildning i varje län. Vi vill slå vakt om den ökade bredd som utbyggnaden har inneburit i fråga om grundutbildning och forskning över hela landet.

Dimensioneringen av den högre utbildningen kan dock inte ses isolerat från kvalitetsaspekterna. Fler utbildningsplatser måste åtföljas av en resursförstärkning till grund- och forskarutbildning som gör det möjligt för lärosätena att upprätthålla kvaliteten i utbildningen. Det har regeringen inte tagit hänsyn till. Högskolorna och universiteten har dessutom varit tvungna att i allt högre utsträckning reparera de bristande förkunskaper hos studenterna som har blivit följderna av bristerna i grund- och gymnasieskolan. För detta har lärosätena inte heller kompenserats. Därutöver tillkommer att lärosätena inte fullt ut fått täckning för ökade löne- och hyreskostnader. Detta har sammantaget lett till en kvalitetssänkning i den högre utbildningen. Vi vill nu bryta denna trend och förbättra kvaliteten som första prioritet.

Vidare vill vi framhålla att kvaliteten i den högre utbildningen måste utvärderas kontinuerligt. Högskoleverkets nuvarande uppdrag att kvalitetsgranska lärosätena och enskilda utbildningar bör därför utvidgas. En hög kvalitet på den högre utbildningen är avgörande för att Sverige skall kunna konkurrera på den globala kunskapsarenan. Svenska studenter skall vara internationellt konkurrenskraftiga, och Sverige måste kunna attrahera utländska studenter och forskare.

10. Anpassning av utbildningssystemet till arbetsmarknaden, punkt 10 (c)

av Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:A309 yrkande 7 och avslår motion 2005/06:Ub395 yrkande 2.

Ställningstagande

Behovet av att vidareutveckla och utbilda sig hela livet är stort och kommer att växa ännu mer i framtiden. Globalisering och ökad teknikanvändning leder till ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Alltfler människor byter arbetsgivare alltfler gånger, och alltfler byter dessutom inriktning i yrkeslivet. För att klara oss i den internationella konkurrensen måste Sverige anpassa utbildningssystemet till den här utvecklingen.

11. Handläggning av ansökan om vetenskapsområden, punkt 11 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub391 yrkande 4 och avslår motion 2005/06:Ub208.

Ställningstagande

Beslut om tilldelning av vetenskapsområden bör långsiktigt föras över från regeringen till Högskoleverket, som torde ha lättare att fokusera på de kvalitetsaspekter som rimligen borde vara avgörande för besluten.

12. Hänsyn till tillgången på bostäder vid fördelning av utbildningsplatser, punkt 12 (kd)

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sk460 yrkande 4 och 2005/06:Ub588 yrkande 10.

Ställningstagande

Bostadssituationen för studenter är mycket bekymmersam på många universitets- och högskoleorter. Bostadssituationen på de olika högskoleorterna bör därför beaktas vid fördelningen av nya utbildningsplatser. Om två högskoleorter i övrigt bedöms vara lika lämpliga, bör den ort som kan erbjuda studenterna de bästa boendalternativen prioriteras. Det är också viktigt att orter som tilldelas nya utbildningsplatser får besked om detta så tidigt som möjligt, så att de kan beakta detta i sin bostadsplanering på bästa sätt.

13. Högre utbildningspremie, punkt 13 (m, fp, kd)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Peter Danielsson (m) och Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub290 yrkande 1.

Ställningstagande

För att locka människor att skaffa sig högre utbildning och därtill ofta studieskulder krävs att människor vet att ökade kunskaper är en investering som värderas och ger bättre förutsättningar för framtiden. Ett grundläggande problem i Sverige är att det inte lönar sig särskilt väl att investera i en bra utbildning, åtminstone inte så länge man väljer att arbeta och betala skatt i Sverige. Därför är det viktigt att föra en skattepolitik som gör att det lönar sig att utbilda sig. Det behövs med andra ord en högre utbildningspremie i Sverige.

14. Treterminssystem, punkt 14 (fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c) och Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub427 yrkande 5 och 2005/06:Ub557 yrkande 15.

Ställningstagande

Såväl studenterna som samhällsekonomin skulle vinna på införandet av treterminssystem vid högskolor och universitet. Fördelarna är flera med ett treterminssystem: kortare studietid, tryggad ekonomisk försörjning för studenterna under sommaren och förenklade studieutbyten med utlandet. Det finns redan i dag möjlighet för lärosätena att införa ett treterminssystem. Det har dock inte skett. Regeringen bör därför ges i uppdrag att aktivt stödja de lärosäten som vill införa ett treterminssystem.

15. Lärarnas pedagogiska skicklighet m.m., punkt 15 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub427 yrkande 7 och avslår motion 2005/06:Ub557 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Lärarnas ämneskunskaper är naturligtvis mycket viktiga vid den högre utbildningen. Men också lärarnas förmåga att lära ut är viktig för studenternas studieresultat. Generellt sett har pedagogiska meriter hos lärarna inom högskolan aldrig kunnat mäta sig med vetenskapliga meriter. Att stärka lärarnas pedagogiska förmåga är ett viktigt mål för att höja kvaliteten på den högre utbildningen. Högskolorna måste intensifiera arbetet med att fortbilda lärare i pedagogik och lärandets metodik. Statusen för pedagogiska meriter måste höjas. Att premiera pedagogiska kunskaper genom ett belöningssystem är ett sätt att stärka pedagogikens status inom den högre utbildningen. Ett sådant belöningssystem kan grundas på de kursutvärderingar som studenterna gör efter avslutad kurs.

16. Lärarnas pedagogiska skicklighet m.m., punkt 15 (kd)

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub557 yrkandena 6 och 7 samt avslår motion 2005/06:Ub427 yrkande 7.

Ställningstagande

Vid anställningsförfaranden av lärare i högskolan visar erfarenheten att stor vikt tillmäts de vetenskapliga meriterna, bl.a. beroende på att de pedagogiska meriterna är svåra att mäta. Kristdemokraterna anser emellertid att stor vikt bör tillmätas både vetenskaplig och pedagogisk skicklighet och att metoder för att säkerställa och utveckla detta bör åstadkommas av Högskoleverket.

Kristdemokraterna är vidare positivt till att högskolepedagogisk utbildning krävs för fast anställning som högskolelärare.

17. Omfattningen av den lärarledda undervisningen, punkt 16 (kd)

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub557 yrkande 5.

Ställningstagande

I 1 kap. 9 § högskolelagen anges vad den grundläggande högskoleutbildningen skall ge studenterna. Målsättningarna går inte att uppfylla utan ett adekvat stöd i form av lärartid och annan handledning. Det finns exempel på att studenterna vid humanistisk och samhällsvetenskaplig fakultet fått nöja sig med två till fyra timmars undervisning i veckan. I dagsläget finns det inga garantier för att studenterna får adekvat stöd och handledning. Det är viktigt att det införs en sådan garanti och att det läggs fast en minimnivå för t.ex. föreläsningar, seminarier, handledning och annan pedagogisk vägledning som studenterna har rätt till. I 6 kap. 7 § högskoleförordningen, där det stadgas vad en kursplan skall innehålla, bör det införas en ny punkt, nämligen ”omfattning av lärarledd undervisningstid eller motsvarande”.

18. Distansutbildning, punkt 17 (kd, c)

av Sofia Larsen (c) och Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub557 yrkande 13 och avslår motion 2005/06:N304 yrkande 4.

Ställningstagande

Kunskapssamhället ställer nya krav på utbildning och utbildningsanordnare. Avstånd utgör ofta ett hinder för att skaffa sig högre utbildning. Om så är fallet måste utbildningen komma närmare studenterna eller ansträngningar göras för att kompensera det hinder avståndet utgör. En viktig insats för högskoleutbildning på distans görs vid de kommunala lärcentren. Denna verksamhet borde utökas för att göra högre utbildning tillgänglig för fler. Lärosätena bör få ett större ansvar för lärcentren, vilket staten bör reglera tydligare.

19. Sjukhusfysikerexamen, punkt 20 (s)

av Jan Björkman (s), Majléne Westerlund Panke (s), Agneta Lundberg (s), Nils-Erik Söderqvist (s), Louise Malmström (s), Sören Wibe (s), Mikael Damberg (s) och Christer Adelsbo (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed avslår riksdagen utskottets förslag.

Ställningstagande

Vi anser inte att utskottet skall ta något initiativ till en förlängning av sjukhusfysikerutbildningen.

Särskilda yttranden

1. Distansutbildning (v)

Britt-Marie Danestig (v) anför:

Glesbygdverket har i en rapport om lärcenter visat att dessa växt upp utifrån lokala och regionala behov och förutsättningar. Vidare sägs i rapporten att lärcentrumsverksamheten ofta handlar om att erbjuda en neutral arena för bred samverkan kring vuxenutbildning, att förverkliga en infrastruktur för vuxnas lärande, att utveckla flexibelt lärande och arbeta för en behovsstyrning av utbudet.

Landets lärcenter erbjuder i dag såväl grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning, påbyggnadsutbildningar och kvalificerad yrkesutbildning som högskoleutbildning. Inte minst har lärcenter inneburit en förbättrad tillgång till högskoleutbildning och därigenom bidragit till en breddad rekrytering.

Dessvärre drivs ofta verksamheten som tidsbegränsade projekt, vilket skapar osäkerhet och otrygghet. Verksamheten vid lärcenter bör få möjlighet att utvecklas och få en betydligt fastare form. Flera kommuner bör kunna samarbeta om en gemensam infrastruktur med ett större lärcentrum i en större kommun som nav och med olika mindre lärcenter i angränsande mindre kommuner som lättillgängliga satellitenheter.

2. Lunds universitets historiska museum (fp)

Ulf Nilsson (fp) anför:

Jag, Ulf Nilsson, vill anföra följande.

Lunds universitets historiska museum har under många år tagit ett regionalt ansvar för insamlande av arkeologiskt material, mynt och kyrkokonst. Museet har den nästa största samlingen av fornfynd i Sverige och har också norra Europas största samling av medeltida kyrkoskulpturer. Resurserna till det historiska museet i Lund står inte i proportion till museets tre omfattande huvuduppgifter: att medverka i forskning och utbildning, att omhänderta arkeologiska fynd från Skåne samt att visa föremål för allmänheten.

Utgrävningen i Uppåkra är en av Sveriges mest betydelsefulla arkeologiska insatser och har delvis förändrat vår syn på järnålderns historia. Ändå har historiska museet fram till i dag inte kunnat visa fynden för allmänheten men kan nu, tack vare en privat donation, arrangera en permanent utställning med fynden från Uppåkra. Långsiktigt måste dock finansieringen säkras så att museet får samma resurser som statliga museer med liknande uppgifter.

En institution som har Sveriges näst största arkeologiska samling är inte bara av lokalt intresse. Det är därför angeläget att finna en adekvat organisationslösning för Lunds universitets historiska museum.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2004/05:162 Ny värld - ny högskola:

6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1982:764) om vissa anställningar som läkare vid upplåtna enheter, m.m.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:K339 av Birgitta Carlsson och Margareta Andersson (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förlägga ett Europauniversitet i Strasbourg.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Sk460 av Annelie Enochson (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgången till bostäder som konkurrensmedel om högskoleplatser.

2005/06:Kr331 av Britt-Marie Danestig och Lennart Gustavsson (båda v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att högskoleförordningen bör ses över i syfte att underlätta högskolornas samverkan med folkhögskolorna.

2005/06:Ub201 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättandet av styrelser och ordförande för högskolor och universitet.

2005/06:Ub208 av Ulf Sjösten (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda ansökningar från högskolor inom ett år.

2005/06:Ub212 av Ulrik Lindgren m.fl. (kd, m, fp, c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att högskolorna skall vara självförvaltande.

2005/06:Ub265 av Ewa Thalén Finné (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fri åsiktsbildning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att släppa högskolor och universitet fria.

2005/06:Ub268 av Margareta Persson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot bluffuniversitet och införande av examensbevis på s.k. värdepapper med sigill.

2005/06:Ub290 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en högre utbildningspremie.

2005/06:Ub307 av Anne-Marie Pålsson m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om privata företags rätt att sälja akademisk utbildning.

2005/06:Ub314 av Helena Bargholtz (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett återupprättande av det akademiska självstyret, vilket provas genom försök vid Högskolan på Gotland.

2005/06:Ub325 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om andra former för fristående högskolor än stiftelseformen.

2005/06:Ub347 av Ulf Nilsson m.fl. (fp, m, kd, c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den högre utbildningens uppgift.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om personlig utveckling och bildning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om normer och värderingar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämlikhet och jämställdhet.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om självständiga akademier.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om kvalitet i den högre utbildningen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om stiftelsehögskolor.

2005/06:Ub348 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utreda hur Lunds universitets historiska museum skall leva vidare och utvecklas.

2005/06:Ub391 av Torsten Lindström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om betydelsen av tydliga och jämförbara styrsystem i högskolepolitiken.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att beslutanderätten över vetenskapsområde bör överföras från regeringen till Högskoleverket.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att avvisa en sammanslagning mellan Mälardalens högskola och Örebro universitet.

2005/06:Ub395 av Birgitta Carlsson och Anders Larsson (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen bör ta ansvar för att säkerställa att behovet av utbildad arbetskraft inom olika områden tillgodoses.

2005/06:Ub401 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om tillsättning av styrelser i landets universitet och högskolor.

2005/06:Ub427 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att införa ett treterminssystem vid högskolan.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att premiera lärare med pedagogisk kompetens.

2005/06:Ub438 av Kerstin Andersson och Christer Skoog (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om teknikcollege, lärcentrum och försöksverksamhet i Blekinge med livslångt lärande.

2005/06:Ub457 av Berit Högman och Lars Lilja (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om nyttjande och kompetens i hela landet.

2005/06:Ub557 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varje högskola bör redovisa hur de etiska frågorna implementeras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Högskoleverket bör verka för att etiska dimensioner integreras i all högre utbildning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulera bildning i högskolan.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra högskoleförordningen för att i kursplanerna varudeklarerar den lärarledda tiden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Högskoleverket bör utveckla metoder för värdering av vetenskaplig och pedagogisk skicklighet då lärare i högskolan skall anställas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en högskolepedagogisk utbildning bör krävas för fast anställning som högskolelärare.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utökad lärcenterverksamhet som stöd för nätuniversitetet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lärosätena bör få i uppdrag att aktivt utveckla ett treterminssystem.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen aktivt bör pröva vilka högskolor som kan vara lämpliga att driva som fristående högskolor.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om likvärdiga villkor mellan statliga och fristående högskolor.

2005/06:Ub588 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgång till studentbostäder vid fördelning av högskoleplatser.

2005/06:N304 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheterna för staten att ersätta kommunerna för de merkostnader som de utlokaliserade högskoleutbildningarna medför.

2005/06:N380 av Carl-Erik Skårman och Cecilia Widegren (båda m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kunskap och utbildning.

2005/06:N480 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning och kompetensutveckling samt behovet av inriktning på företagande och entreprenörskap.

2005/06:A309 av Maud Olofsson m.fl. (c):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att anpassa utbildningssystemet till den internationella konkurrensen.

2005/06:A370 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upprätta en handlingsplan för att bryta ned de traditionella könsstrukturerna på högskolor och universitet samt följa upp arbetet med högskolornas jämställdhetsplaner.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över de formella vägarna till att anmäla sexuella trakasserier, för att på så sätt skapa bättre förutsättningar för att komma till rätta med kränkningar mot kvinnor i universitetsvärlden.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i lagen (1982:764) om vissa anställningar som läkare vid upplåtna enheter, m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 och 5 §§ lagen (1982:764) om vissa anställningar som läkare vid upplåtna enheter, m.m. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

I denna lag ges bestämmelser om vissa anställningar som läkare vid sådana enheter inom landstingens hälso- och sjukvård som har upplåtits för *den grundläggande högskoleutbildningen* för läkarexamen (upplåtna enheter).

Vad som sägs om landstingens hälso- och sjukvård gäller också den hälso- och sjukvård som anordnas av kommuner som inte ingår i ett landsting.

5 §²

Varje läkare som är anställd vid en upplåten enhet är skyldig att biträda vid handledningen av medicine studerande.

Specialistutbildad läkare anställd vid enheten är, i den mån den eller de nämnder som utövar ledningen av hälso- och sjukvården medger det, skyldig att inom sitt verksamhetsområde ombesörja den undervisning och den examination som behövs för att *den grundläggande högskoleutbildningen av läkare* skall kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt.

Specialistutbildad läkare anställd vid enheten är, i den mån den eller de nämnder som utövar ledningen av hälso- och sjukvården medger det, skyldig att inom sitt verksamhetsområde ombesörja den undervisning och den examination som behövs för att *högskoleutbildning för läkarexamen* skall kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2007.

¹ Senaste lydelse 1997:798.

² Senaste lydelse 1991:1972.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan

Härigenom föreskrivs att 2 och 9 §§ lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

I denna lag avses med

högskola: ett universitet eller en högskola som har staten, en kommun eller ett landsting som huvudman och som omfattas av högskolelagen (1992:1434) samt en enskild utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examina enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina,

student: den som är antagen till och bedriver *grundläggande högskoleutbildning* eller *forskarutbildning* enligt högskolelagen eller utbildning som kan leda fram till en examen som en enskild utbildningsanordnare får utfärda enligt lagen om tillstånd att utfärda vissa examina; den som är anställd som doktorand skall dock inte anses som student vid tillämpningen av denna lag,

sökande: den som i vederbörlig ordning har anmält att han eller hon vill antas till *grundläggande högskoleutbildning* eller *forskarutbildning* enligt högskolelagen eller till utbildning som kan leda fram till en examen som en enskild utbildningsanordnare får utfärda enligt lagen om tillstånd att utfärda vissa examina,

etnisk tillhörighet: att någon tillhör en grupp av personer som har samma hudfärg eller nationella eller etniska ursprung,

sexuell läggning: homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning,

funktionshinder: varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av funktionsförmågan som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

student: den som är antagen till och bedriver *utbildning på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå* enligt högskolelagen eller utbildning som kan leda fram till en examen som en enskild utbildningsanordnare får utfärda enligt lagen om tillstånd att utfärda vissa examina; den som är anställd som doktorand skall dock inte anses som student vid tillämpningen av denna lag,

sökande: den som i vederbörlig ordning har anmält att han eller hon vill antas till *utbildning på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå* enligt högskolelagen eller till utbildning som kan leda fram till en examen som en enskild utbildningsanordnare får utfärda enligt lagen om tillstånd att utfärda vissa examina,

¹ Senaste lydelse 2003:311.

9 §²

Förbuden mot diskriminering i 7–8 b §§ skall gälla, när en högskola

1. beslutar om tillträde till högskoleutbildning eller vidtar någon annan åtgärd som har betydelse för tillträdet,

2. beslutar om examination eller gör någon annan bedömning av en studieprestation,

3. beslutar eller gör någon annan liknande bedömning i fråga om

a) tillgodoräknande av utbildning,

b) anstånd med studier eller fortsättning av studier efter studieuppehåll,

c) byte av handledare,

d) indragning av handledare och andra resurser vid forskarutbildning,

e) utbildningsbidrag för doktorander, eller

4. vidtar en ingripande åtgärd mot en student.

3. beslutar eller gör någon annan liknande bedömning i fråga om

a) tillgodoräknande av utbildning,

b) anstånd med studier eller fortsättning av studier efter studieuppehåll,

c) byte av handledare,

d) indragning av handledare och andra resurser vid utbildning på forskarnivå,

e) utbildningsbidrag för doktorander, eller

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2007.

2. De nya bestämmelserna skall tillämpas även i fråga om studenter som före ikraftträdandet antagits till och bedrivit grundläggande högskoleutbildning eller forskarutbildning.

² Senaste lydelse 2003:311.